

IN MEMORIAM

JOŽE HAINZ

Dne 9. septembra 1962 je po dolgotrajni bolezni omahnil smrti v objem zgodovinar Jože Hainz, direktor Višje pedagoške šole v Ljubljani. Vsi, ki smo ga poznali, delali z njim, bili njegovi tovariši in prijatelji, smo bili pretreseni ob tej novici, čeprav smo jo že leta s strahom pričakovali. Z njim smo izgubili iz svojih vrst človeka klenega, v življenju prekaljenega značaja, prevdarnega in vedno premišljenega pri delu, človeka z izrednim čutom za pravilno reševanje problemov njegovega delovnega področja in široko razgledanega tudi izven njegove stroke.

Rodil se je 3. septembra 1914 v Gelsenkirchenu na Westfalskem v izseljeniški rudarski družini, ki se je po končani prvi svetovni vojni vrnila v domovino in se naselila v Škalah pri Velenju. Tu je dokončal osnovno šolo in se po končanem prvem razredu meščanske šole prepisal na klasično gimnazijo v Mariboru. Zgodovino je študiral na ljubljanski univerzi in diplomiral 1939. leta. Pedagoško službo je začel konec leta 1940 na meščanski šoli na Rakeku in tu ga je tudi zajel narodno osvobodilni boj, ki se mu je takoj priključil. Vanj ga je vodila njegova dotedanja življenjska pot proletarskega otroka, ki se je skozi revščino prebijal do svojega cilja — intelektualnega poklica, in spoznanje o krivičnosti tedanjega družbenega reda, ki ga je kljub mladosti zrelo presojal. V letih narodno osvobodilnega boja sta dozorela njegova svetovno nazorska usmerjenost in celotna osebnost, ki je vzbudila pri vsakemu, ki ga je nekoliko globlje spoznal, globoko spoštovanje. Hkrati pa so v tem obdobju načeli njegovo zdravje internacija in naporu ilegalnega dela (bil je tudi sekretar mestnega odbora OF za Slovence v Zagrebu in član POOF) ter strahovito mučenje v ustaških zaporih, iz katerih se je usodi talca izognil z begom zadnjo noč pred nameravano likvidacijo neposredno pred koncem vojne.

Po osvoboditvi ga je poklicna vnema pripeljala nazaj v pedagoške in strokovne vrste. Bil je profesor, ravnatelj gimnazije, republiški inšpektor za zgodovino in zemljepis ter že od jeseni leta 1947, ko se je ustanovila, s krajšim presledkom do kraja študijskega leta 1961/62 direktor Višje pedagoške šole. Z zadnjima dvema službenima mestoma in s strokovnim društvom, kjer je vodil delo srednješolske sekcije, je bila v veliki meri povezana tudi njegova pedagoška in strokovna dejavnost.

Pokojni direktor Hainz je bil organizacijski in vsebinski utemeljitelj Višje pedagoške šole — prve in doslej edine višje šole te vrste na Slovenskem — ki je taka, kakršna je danes, predvsem njegovo delo. Zavzet za visoko strokovno znanje in poln posluha za pedagoška in metodična vprašanja je na šoli sam prevzel tudi predavanja iz novejšje zgodovine jugoslovanskih narodov in iz metodike zgodovinskega pouka. Bil je ne le strokovni in metodični mentor celim generacijam zgodovinarjev pedagogov, ki so izšli iz šole, marveč je metodiki zgodovinskega pouka v mnogočem postavljaj tudi nove temelje in postal njen najvidnejši predstavnik na Slovenskem. Za seboj je pustil globoke brazde, iz katerih bodo še dolgo klili sadovi njegovega dela na tem področju. Pri tem je presešel meje šole daleč v jugoslovanski in celo mednarodni okvir. Imel je o teh problemih referate na zborovanjih slovenskih zgodovinarjev (Maribor 1947, Koper 1955), na plenumu Zveze zgodovinskih društev Jugoslavije (Beograd 1957) in se udeležil tudi mednarodne konference o vprašanjih zgodovinskega

pouka na nemških in jugoslovanskih šolah v Braunschweigu (1953). Bil je do smrti sourednik, odgovoren za prispevke iz Slovenije, zvezne revije za pouk zgodovine *Nastava istorije u srednjoj školi oziroma Istorijski pregled*. A tudi sam je napisal več člankov o teh problemih in v njih so prišle do izraza njegovo dobro poznavanje stroke in velike praktične izkušnje.* Sodeloval je pri sestavi vseh učnih načrtov za zgodovino na naših osnovnih in srednjih šolah od leta 1947 dalje; sodeloval pa je tudi pri pisanju prvega slovenskega učbenika po osvoboditvi — in doslej edinega — iz novejšje zgodovine jugoslovanskih narodov.

Mnogostransko pedagoško delo ga je oviralo, da ni vidneje posegel tudi na področje znanstvenega dela, čeprav je imel vse pogoje, da bi se v njem polno uveljavil. Ob študiju novejšje zgodovine jugoslovanskih narodov, ki jo je poznal preko zahtev poklicne dejavnosti, se je tudi vedno bolj usmerjal k zgodovini delavskega gibanja, katerega raziskovanju se je hotel povsem posvetiti. S tem je bila povezana njegova tiha želja — zlasti v zadnjem obdobju življenja — da bi dobil zameno za svoje službeno mesto, čeprav je imel najpristnejši odnos do Višje pedagoške šole, nedvomno enega vidnejših plodov svojega dela. Vendar je ves čas tesno živel s slovensko zgodovinsko znanostjo in bil že od leta 1948 dalje do smrti sourednik *Zgodovinskega časopisa* in do leta 1959, ko ga je bolezen že močno ovirala, tudi eden najvidnejših članov odbora *Zgodovinskega društva za Slovenijo*.

Pomembna je bila njegova družbena dejavnost. Zaradi ugleda, ki ga je užival, razgledanosti in sposobnosti, a prav tako zaradi priljubljenosti in človeških kvalitete je bil član upravnih odborov oziroma svetov nekaterih naših najvišjih kulturnih in znanstvenih institucij.

S smrtjo direktorja Hainza smo izgubili požrtvovalnega in v mnogih pogledih trenutno celo nenadomestljivega sodelavca, prav tako pa je iz naše srede odšla z njim osebnost, na katero spomin pri vseh, ki so ga poznali, ne bo zamrl.

Ferdo Gestrn

AKADEMIK DR. JAROSLAV BÖHM

(8. III. 1901—6. XII. 1962)

Evropska, posebno pa še čehoslovaška arheologija je doživela izredno težak udarec s smrtjo akademika dr. Jaroslava Böhma, ki je komaj leto poprej slavil svojo šestdesetletnico. Učenec Lubora Niederla, Albina Stockega in Josefa Schránila je kmalu prevzel eno od vodilnih vlog med čehoslovaškimi arheologi-prazgodovinarji. Že od 1924. leta je začel delati v Arheološkem inštitutu za Čehoslovaško v Pragi. Po K. Buchteli je prevzel tudi upraviteljstvo tega inštituta in ga vodil do svoje smrti. Tu je razvil vse svoje organizacijske sposobnosti. Tako se je pod njegovim vodstvom inštitut razvil v ustanovo, ki danes vodi najbolj obsežna arheološka raziskovanja v Srednji Evropi. Skupaj s svojimi sodelavci je zbral v inštitutu tudi najbolj dragoceno in edinstveno dokumentacijo za čehoslovaško arheologijo, kakršne nima nobena druga podobna ali sorodna ustanova v Srednji Evropi.

Čeprav je ena od glavnih zaslug J. Böhma bila že glede na ustanovo, v kateri se je nahajal, njegovo organizacijsko delo, spada vendar med vodilne

* Učbeniki za zgodovino na naših šolah, ZČ 2—3 (1948/49), str. 253—5.

Nekoliko smjernica za obradu reformacije u nižoj gimnaziji, *Nastava historije* 1 (1951), str. 95—102.

Učbeniki za zgodovino v luči mednarodnih konferenc zgodovinarjev, ZČ 8 (1954), str. 205—208.

Neka iskustva i problemi rada na nastavnim programima iz istorije, IP 3 (1957), str. 184—187.

Program istorije za VI, VII i VIII razred osnovne škole (skupaj z drugimi avtorji), IP 5 (1959), str. 124—129.

Vprašanje idejnosti pri pouku zgodovine, *Sod. P* 11 (1960), str. 316—325.